

ACC. NR M. 14053: 1-12.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Edla Jonasson, Småland*
Härad: *Lunnebo* Berättare: *nygifta mor Ingrid Leplandsson*
Socken: *Heimeryd* Berättarens yrke:
Uppteckningsår: *1956* Född år *1851* i *Heimeryd*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Husbondefolk och tjänstefolk. s. 1-12 LMF 105.

ACC. N:R M. 14053:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf 105
1.

Svar på Frågorista N: 105
vad jag här upptecknar, har min
Mor och Mamma, ofta berättat.
Och slutade alltid med dessa ord, det
var ej lätt att alltid vara pigaför
andra: Ja här i skogsbygden kom
man plögade som binäringar
bid skogsavverkningar, och Pärskället
så hade bönderna alltid bid pigu
å däng. Om gåden var ved man
kallad en hel gård, eller halv eller
som det hetade ett "fjällinghemman"
en fjärdedels gård, arealen mätades
ej uti tunnland, ty den odlade
gården mätades i tunnland på så
sätt, att på den åkren som var
så stor att man sådde en tunn
såg eller korn, var ett tunnland, min-
de

ett skäppland, mindre kappland,
Slätteren i så å så många slätter
dagsverken, eller så många larsu-
vall. I så var det så kreaturen huru
många kor, ett eller två par Oxar
stutar ungh kreatur, Får samt getter.
Så och, huru mycket tjänstfolk,
var gåden hel eller halv, fanns ju all-
tid Färsara och Backstugesittare
vilka arbetade vid gåden man-
falken i skogen vid slätteren samt
om det fanns en härdig kast till
att laga och göra nya redskap såda-
na behövdes många, då på den
tiden det allra mesta var av enbart
trä. Så under den bräda tiden
antingen det var i skogen eller
vid fäddbruket anlätades duglösa

Kvinnofalken till färdklippning, och dess
beredande, vad målet vilket påldes
till Basareen, till munderingar
åt krigsfalket, samt det som var
till råteknisktens kläder att färd-
digades i hemmen på den tiden.
Ej alls underligt att det behöves
en mängd av hjälps tjänstetiden.
var alltid ett år från den Mekeli.
till Mekeli, senare tid ett år från
24 oktober, med en vecka fört
om det lädes om ärtjänst, för som-
mar dito från den 24 april till den
24 oktober, ingen febriska för endast
halvårstjänst. Flere ofta plats-ty-
tes ja det berode på vad man
tyckte om varandra på ömse sidor.
Husbänder drängar. Matmor pigor.

På en del gårdar var det nog skilnat
men på många arbetad kåd Maran
och bonden med i laget. Marans anta-
lade att på många "gård" så plöjde
slagt räskude Maran med, att säden
skänkades med slaga, men ifall
maran gick med i utarbetet, fans i
gården några äldre maran efterdito
Parnor som "sköta" matt naden"
lagade maten. Fanns även fläst på
gården ja då var det ju husbonden
som kände denna. På "gårdar" gäddas
med många djur, fans en såkallad
gammel pojka, ej gammal an egentlig
älder, utan vad man kallade lite egen
något efterläiven, men mycket duktig
och klack på djuren och dess vård, om
det fanns en sådan, skatte denna

alt även mjältringen. Men utgädsli-
gen efter djuren skulle drängen utföra
att det var mycket bra med en sådan
kreaturspiga, isynnerhet där bonden
ofta var som han kände virke till
staden såg sig stöppfull, det kan man
väl förstå. Men där som iske var
en sådan spiga ja där fick matmas
med pigornas hjälps passa djuren
då manfalken tid var för dyr.
I fall det var kastar som hjälpte till
i köken med bak stakt eller byk,
skudring av galv, var det fänerande
båd för bonden, i fall drängarna gjorde
det agäna. Men allra mest för
kvinfalken i gåden, det ljud hurada
är Moran där och pigorna ren. Vejhåll
de då ja tagi en hjälpe kvinna.

Men att kvinnans utförde ^umannens
arbete var ej så nedslående, det
tyd, rasande duktig. Måra det där,
och om pigorna, det är huvudsak till
"kvenfolk" på den gård. Jaa att till-
 exempel, att slå eller slakta hästar
samt slå eller bortfäsla och nedgä-
na "ildängar" själv dödad djur, till
vidant brukade, raskarna vilka då
vara mycke fatiga, tillika lite
extra mat och pengar blev deras
förtjänst. Riktig ändring har det
kanske ej ^uännu ^{Arbivet} ~~ännu~~ blev det
ändring när den guda tid vi nu
har kom, sedan i "kåjan" på Zobald
Någon gånggård med slakt bak och
bakh försammar iske nu mera
ej heller det får kvinnor så tunga

arbetet med slagfäskta att det är ett tungt arbete rent jag, då jag träskat ganska mycke Råg med släjäll, jaha. Man sade att när man tjunade poiga då var man aldrig för på kvällen på kl. 9 naken sommar eller vinter, för på vinterkvällarna måste man ha den ull man spann på dagen. Men om det var en god morsa på gåden fick man gå till lekstugan eller till lagdansen på lördagskvällen ifall man ej var tvungen att laga sina kläder, ofta läjde man en gammal baststugun till att stappa å sticka strumpor. Man tillade man fick Gunnar's ej slita strumpor i onöd. Man sade att var annan söndag var poigan för.

Mar och Marnas antalade att mesta-
dels ansåg sig hemma dattren, dito
sonen icke så lite färmer än dräng
och piga. Men på någon enstaka
gård, hände att det bleu parti emel-
lan ungdomarna, men om så val
plägade det vara drängen som
fick äkta dattren på gården, men
oftast om Husbanden varit gammal
och arken stäs. Men det hände också
att pigan bleu grundligt lurad danner
på gården lovade gäst och gäna skog
men när föräldrarna märkte mäst
mararna, dessa vara hårdhjerta, så det
bleu får den rena pigan att med
skammen återvända till den afta mag
så stäptiga hemmet. Hade dessa
föräldrar någon släkting i Amerika

ja då rände dessa pigstarkaren till jät-
barnet tag sig föräldrarna an,
Pigarns kammarer var mestadels i bonings-
huset, då däremot alltid däg eller de-
gar hade sin itill stallet, Ett Elstad
fanns ofta i pigarns kammarer, men
aldrig i dängens, Någon ändring blev
väl i början af 1900-1910, Kunnas pins
knappast här på arken något tjän-
stefolk, inga Tarpare eller Backstuga-
sittare, Vid den allra brädaste tiden
någon dagjänare, ifall det går att
uppskänka, Nu fins maskiner och så
byter bänderna hjälp med varandra
Tjänarna påd pigor och dängar kom-
ma ifrån den fattiga befolkning, dessa
små skagrtarpas och alla på den tiden
så av barn överfulla hemmen, Stuen

Soldater, och även Rusthållarna hade ju barn och ungdom i mängd, alla hade ju ej annat att göra, än försöka sig på fatt på en tjänsteplats, vill omnämna att Soldaternas hem var ännu mera än fattigt. Många hade att säga utan Soldat hem plägade att stanna allra länge, mest med år på när ja gård. En vandring på allt detta blev i början på 1880-talet, då reste ungdom i mängd ifrån denna beakt men ingen ende varken piga eller deäng återkom, för att vidare taga tjänst hos dessa så ofta emat den fattiga befolkningen Mälda och ofta hänsynslösa Husbänder och Lita Morsor. Förhållandet emellan gårdens eller gårdarnas egna söner och döttrar

på kalas i lekstugorna och vid den
då så bekliga lagdansen. Sade Mar
att var båd si och så och afta blev
de stagsmål me påhyrtingar för
att som de ängarna sade, den hem-
malurken" han har att han kan
göra precis som han vill men
nej tack, så blev det en omgång
men Mar sade även att afta stags
men vi lagdansen, i fall det
vare en mycket snygg piga vilket
dessa aftast vore, dessa ville kan-
tänkas bannabansena lägga be-
ting för aftanen, pigarna vara ej
alltid trakterade därav utan tyckte
om sin deäng. Men såd' Mar var
då finge böndernas egen bänor
dansa en riktig "Lappelvals" efter

smusdarnes meddeli. Ungdom ifrån
 bandgårdarna koga sällan potats, utom
 då dessa ej an en eller annan an-
 ledning, ej ständes i hemmet, då
 till exempel en sådan fått som det
 så det gäller i hemmet, och bestämt
 ville gifta sig, efter eget lycke å
 smak. Ifall att Husbonden had något
 särskilt man, utöver, ut jag ej men
 fann i huset kallades alltid för mar-
 kan. Ifall någon gick ifrån sin tjänst
 så uppäktes föräldrarna till den
 hvar kunde, som vackert fick bodja
 om förälskelse, samt godvilligt åter-
 upptaga sin plats. Ja det antalsade
 att det var platser där som kasten
 var mer än usel, sämret var det
 för de mindre åriga, som hada plats på
 som halväret